

Ocena

dorobku naukowego prof. nadzw. Dr nauk medycznych Beaty Bogdanikowej w związku z uszczępnym postępowaniem o nadanie tytułu naukowego profesora zwyczajnego.

Beata Bogdanikowa, z d. Noyman, urodzona 11.III.1924 r. we Lwowie, po ukończeniu w 1939 roku Liceum Ogólnokształcącego we Lwowie i w 1941 r. Liceum Handlowego w Krakowie podjęła studia medyczne na UJ kończąc w tajnym nauczaniu pierwsze 2 lata. Po wyzwoleniu studia kontynuowała w Krakowie uzyskując w marcu 1949 roku dyplom lekarza na Wydziale Lekarskim UJ. Już w czasie studiów /lata 1946-47/ zetknęła się z pracą naukową jako wolontariusz w zakładach kierowanych przez prof. Bobla /Chemia Ogólna/ i prof. Supniewskiego /Zakład Farmakologii/.

Od listopada 1947 roku rozpoczęła pracę jako asystent w Zakładzie Patologii Ogólnej UJ w Krakowie pod kierunkiem prof. Bronisława Giędosza, gdzie po zorganizowaniu pracowni chemicznej wykonała 7 prac badawczych, dotyczących gospodarki wodno-elektrolitowej i jej związku z czynnością kory nadnerczy. Tu też odbyła pracę doktorską /1949 r./ na podstawie rozprawy pt.: "Badanie czynności części korowej nadnerczy".

W listopadzie 1950 roku przeniosła się do III Kliniki Chorób Wewnętrznych we Wrocławiu, gdzie pod kierunkiem prof. Dr E. Szczechlika uzyskała pełne wykształcenie internistyczne /II stopień specjalizacji z zakresu Interny 1956 r./, uzyskała stanowisko adiunkta i po zorganizowaniu od podstaw pracowni biochemii klinicznej rozpoczęła cykl badań białkowych, które przyniosły prof. Bogdanikowej wielkie osiągnięcia. Wynikiem tych badań jest praca na stopień kandydata nauk pt.: "O przyczynach zmian w białkach krwi", na podstawie której nadano jej w 1958 roku stopień naukowy docenta.

W 1961 r., tj. po 11 latach pracy we Wrocławiu, została mianowana kierowniczką I Kliniki Chorób Wewnętrznych AM w Białymstoku. Klinikę tę zorganizowała od podstaw przystosowując ją do zadań dydaktycznych

i usługowych, a do celów naukowych przystosowała laboratorium w nowo otwartym szpitalu klinicznym w 1963 r. Nowe warunki lokalowe umożliwiły ustawienie profilu badawczego zgodnie z własnymi zainteresowaniami i najnowszymi kierunkami, szczególnie w zakresie reumatologii i chorób kołagenu. Otworzyła oddział reumatologiczny, ściśle współpracujący z miejską i wojewódzką poradnią reumatologiczną i Instytutem Reumatologii w Warszawie. Pod opieką prowadzonej przez prof. Bogdanikową Kliniki znajduje się ośrodek naukowo-badawczy w Sierardowie Zdroju.

W 1967 roku uzyskała tytuł profesora nadzwyczajnego legitymując się 104 publikacjami, z tego 70 oryginalnymi pracami, 14 pracami poglądowymi, 2 książkami i 1 rozdziałem w zespolonym podręczniku.

W 10-letnim okresie, jaki minął od tej nominacji, prof. Bogdanikowa znacznie powiększyła swój dorobek naukowy. Ogłaszając sama lub w współpracy dalszych 107 publikacji, w tym 64 prace oryginalne, kliniczne lub doświadczalne, 16 prac poglądowych, 9 rozdziałów zbiorowych podręczników, 3 książki oraz 15 ocen i sprawozdań ze zjazdów.

Zasadniczy kierunek badań prof. Bogdanikowej stanowi kontynuacja dawniej prowadzonych, tj. dotyczących zmian w składzie białkowym surowicy w różnych stanach chorobowych z wykorzystaniem nowych metod zarówno jakościowych, jak i ilościowych. Wprowadziła też nowe techniki, a mianowicie rozdział przy pomocy chromatografii cienkowarstwowej, którą zmodyfikowała według własnych koncepcji.

Najwięcej uwagi Bogdanikowej przyciągały zmiany immunoelektroforetyczne tak półilościowe i ilościowe. Problemowi temu poświęciła podstawową pracę pt. "Próby ilościowej oceny stężenia białek metodą immunodiffuzji i immunoelektroforezy" /Podst. Hig. Med. Dośn., 1969, 23, 123/. Wynikami tych badań jak i doświadczeń było wydanie w 1967 roku "Atlasu immunoelektroforezy" nagrodzonego w roku 1968 nagrodą naukową I stopnia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. Najwięcej badań immunoelektroforetycznych wykonała w grupie chorych na gościelec przewlekły

postępujący, który stanowi szczególną domenę zainteresowań naukowych jak i klinicznych Bogdanikowej. Tu Bogdanikowa na dużym materiale klinicznym wykazała najbardziej charakterystyczne dla reumatoidalnego zapalenia stawów zmiany wędząc w nich dowód udziału mechanizmów immunologicznych w patogenezie choroby, co z kolei musiało wysunąć koncepcję immunosupresyjnego leczenia tych chorych. Swe poglądy na te zagadnienie przedstawiła w wykładzie wygłoszonym w roku 1966 na konferencji w Paryżu. Tekst tego wykładu został ogłoszony drukiem w Państwowym Wydawnictwie Naukowym w 1970 roku.

W badaniach swych zwróciła uwagę na wpływ aktywności fibrynolitycznej na ukształtowanie się immunoelektroforetycznego obrazu białek. Badania te zostały później w całości potwierdzone przez T. Nilson z Lund.

W dalszych pracach z tej dziedziny wykazano, że na obraz białek surowicy mogą wpływać procesy endogennej proteolizy - lub fibrynolizy jak i wywołanej przez bakterie.

Badania immunoelektroforetyczne przeprowadzono również na płynach przesiąkowych, wysiękowych i obrzękowych, co zapoczątkowało dalsze z tej dziedziny badania.

W 4 pracach wykonanych wspólnie z Bogdanikiem i zespołem matematyków wrocławskich opracowano model matematyczny dysproteinemii celem jego wykorzystania dla celów diagnostycznych. Te znacznie wybiegające w przyszłość badania, ogłoszone w piśmiennictwie zagranicznym, stały się przedmiotem żywych zainteresowań uczonych zagranicznych, zwłaszcza po zaprezentowaniu tych badań na zjazdach naukowych.

Normalną konsekwencją dotychczasowego kierunku badań było zwrócenie uwagi Bogdanikowej na procesy odporności komórkowej w reumatoidalnym zapaleniu stawów. Skłoniło to autorkę do opracowania metod badań i opanowania w tej dziedzinie stosowanych testów, jak próba hamowania migracji krwinek białych, test transformacji blastycznej, rozetowy i inne. W związku z koniecznością założenia krótkotrwałych hodowli leukocytów zwróciła uwagę na zmiany zachodzące w białkach izo- i heterologicznych, dodawa-

nych do podłoża hodowlanego. Zauważyła, że limfocyty w hodowlach krwinkowych pobierają immunoglobuliny z podłoża hodowlanego, w którym to mechanizmie autorka dopatrywała by się przyczyny zmniejszenia immunoglobulin w niektórych limfoproliferacyjnych procesach, szczególnie w białaczkach limfatycznych. Przeprowadzone tak rozległe badania naprowadziły Bogdanikową & współprac. na szerzenie uwagi na nieznaną fakt, że wyniki badanych testów mogą być w znacznej mierze uzależnione od wielu czynników dodatkowych, między innymi od aktywności enzymów proteolitycznych badanej krwi.

Kontrolę procesów immunologicznych przeprowadzała nie tylko przy pomocy badań białkowych, odczynów komórkowych, lecz także przy pomocy testu Rebucka. Badając zaś odczyny ogólne komórkowe w przebiegu reumatoidalnego zapalenia stawów stwierdziła występowanie nadpłytkowości, która ulega likwidacji w trakcie leczenia przy pomocy azatiopryny.

Do szczególnie ważnych osiągnięć naukowych prof. Bogdanikowej należy zespołowe opracowanie immunosupresyjnego leczenia reumatoidalnego zapalenia stawów. Przez wiele lat prowadzone badania w zespole wielu klinik, którymi kierowała jako przewodniczący Komisji Terapii Kontrolowanej, dały wyniki, których ogłoszenie w postaci raportu znalazło wielkie uznanie, którego wyrazem była nagroda Ministerstwa Zdrowia. W oparciu o ten zespół została też opracowana pod redakcją Bogdanikowej książka pt.: Leczenie immunosupresyjne. Wyniki tych badań przedstawiła Bogdanikowa w czasie obrad VIII Europejskiego Kongresu Reumatologicznego.

Z tym zakresem badań łączą się też prace porównawcze nad wynikami terapeutycznymi przy pomocy trzech leków, tj. iauranu, d-penicylaminy i hormonów sterydowych. Szczególnie dużo miejsca w pracach Bogdanikowej zajęły badania związane z stosowaniem d-penicylaminy nie tylko w reumatoidalnym zapaleniu stawów, lecz także w innych kolagenozach. W grupie prac związanych z białkami surowicy należy w latach ostatnich zwrócić uwagę na badania dotyczące białek związanych z chorobą nowotwo-

rową.

Dwie pozycje dotyczą zachowania się alfa-fetoprotein w płynie owodniowym i ich związku z wczesnym rozpoznaniem defektów genetycznych płodu.

Dwie dalsze prace odnoszą się do zachowania się białek surowicy u chorych z rakiem jelita grubego.

Dość duża grupa prac wiąże się z próbami klinicznymi nowych krajowych i zagranicznych leków, co zostało wyzyskane przez Instytut Leków w procesie wprowadzania każdego z tych leków na rynek polski.

Wreszcie 30 publikacji obejmuje opracowania poglądowe z różnych ważnych dziedzin, a 10 stanowi rozdziały podręczników.

Prof. Bogdanikowa poza owocną działalnością badawczo-naukową prowadziła bardzo ożywioną działalność nauczycielską na szczeblu studenckim, asystenckim i wśród pracowników naukowych. Jako kierownik kliniki miała wykłady, seminaria i ćwiczenia z zakresu diagnostyki dla studentów III roku, od 5 zaś lat prowadzi zajęcia dydaktyczne z studentami V, a częściowo także VI roku.

Opiekując się asystentami była ich kierownikiem specjalizacji, a poza tym 16 z nich doprowadziła do przewodu doktorskiego, z czego 10 po uzyskaniu tytułu profesora nadzwyczajnego. Pod Jej opieką trzech kandydatów ukończyło przewód habilitacyjny.

Ponieważ działalność naukowa prof. Bogdanikowej z zakresu badań nad białkami w surowicy znalazła duży oddźwięk w świecie lekarskim, dlatego w Jej pracowni liczni pracownicy naukowcy zainteresowani tą dziedziną odbyli w białostockiej pracowni indywidualne przeszkolenie z zakresu metod badania białek. Dotychczas przeszkolono 25 magistrów i lekarzy zarówno miejscowych jak i z całego kraju. Prof. Bogdanikowa uczestniczy stale w szkoleniu podyplomowym prowadzonym w obrębie Instytutu czy Kliniki.

Prof. Bogdanikowa odznacza się również zdolnościami organizatorskimi, co znalazło wybitne potwierdzenie w okresie organizacji Instytutu Chorób Wewnętrznych, którego była organizatorem i dyrektorem w okresie

od 1.II.1970 do 1.I.1973. Obecnie kieruje Kliniką Chorób Wewnętrznych liczącą 62 łóżka, w skład której wchodzi oddział reumatologiczny. Przy Suej klinice zorganizowała poradnię kolagenoz obsługującą województwo bielskie i olsztyńskie. Przez 2 lata była kuratorem kliniki pediatrycznej i II Kliniki chorób wewnętrznych. W latach 1964 - 74 była członkiem Rady Naukowej Instytutu Reumatologii, a w latach 1970 - 74 członkiem Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia. Brała udział w licznych komisjach senackich własnej uczelni.

Podkreślić należy wybitny udział prof. Bogdanikowej w działalności Komisji PAN.

W latach 1969 - 1977 była członkiem Komisji Przemiany Materii Komitetu Patofizjologii, w latach 1972 - 1977 członkiem Komitetu Terapii Doświadczalnej, w latach 1969 - 1974 członkiem Komitetu Patofizjologii jako delegat Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej, w latach 1971 - 1974 przewodniczącą Zespołu d/s Leczenia Imunosupresyjnego Komitetu Terapii Doświadczalnej oraz w latach 1975 - 1977 członkiem zespołu do spraw wykorzystania leków Komitetu Terapii Doświadczalnej.

Prof. Bogdanikowa jest członkiem wielu towarzystw lekarskich i naukowych krajowych i zagranicznych.

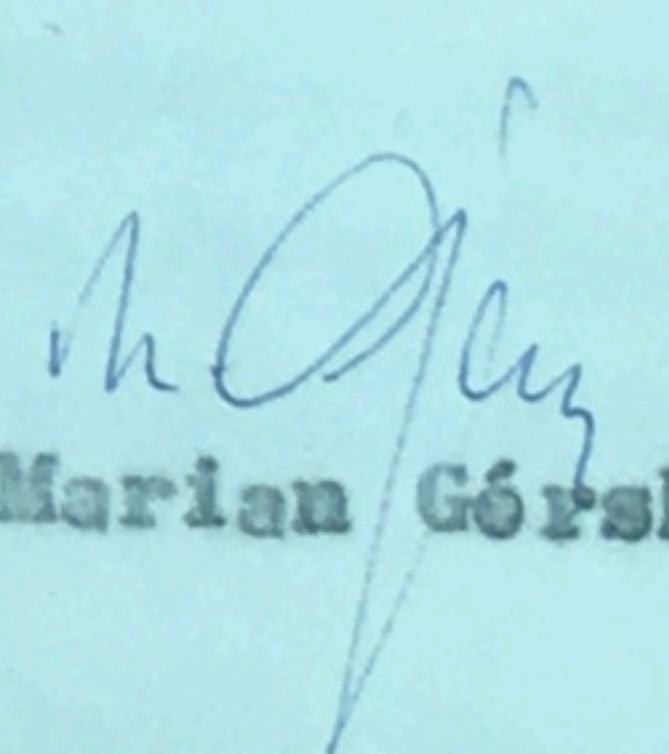
Brała udział w licznych zjazdach naukowych reprezentując te towarzystwa lub delegowana przez Ministerstwo Zdrowia.

W uznaniu osiągnięć w pracy naukowej otrzymała nagrodę I stopnia Ministra Zdrowia za Atlas Imuno-elektroforezy /1966/, nagrodę wdzięczną Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia za książkę "Leczenie Imunosupresyjne /1975/ oraz nagrodę za całokształt działalności naukowej fundacji im. Alfreda Jurzykowskiego w Nowym Yorku w 1976 r.

Odniesiona Złotym Krzyżem Zasługi, odznaką "Za waleczną pracę w Służbie Zdrowia" i złotą odznaką Towarzystwa do Walki z Kancerem.

Podsumowując całokształt działalności i osiągnięć prof. nadzw. dr habil. med. Beaty Bogdanikowej stwierdzić należy, że zarobno w dziedzinie badawczo-naukowej jak i naukowo-popularyzacyjnej, dydaktycznej

i organizatorskiej oraz społecznej uzyskała wyniki, które wybitnie przyczyniły się do rozwoju nauki polskiej zwłaszcza w dziedzinie badań nad białkami surowicy w aspekcie patogenetycznym i kliniczno-diagnostycznym. Zaktywizowała badania immunologiczne, których uwieńczeniem było wydanie podręcznika pt. Leczenie immunosupresyjne /PZWL 1976/. Przyczyniła się do szerokiego rozpowszechnienia metod badawczych oraz wykształciła dużą grupę doktorów i trzech doktorów habilitowanych. Zorganizowała opiekę reumatologiczną w obrębie województwa białostockiego i olsztyńskiego. Brała udział w pracach wielu komisji PAN. Dzięki swej wielorakiej działalności prof.dr Beata Bogdanikowa spełniła warunki stawiane kandydatom do tytułu naukowego profesora zwyczajnego. W oparciu więc o analizę działalności naukowej, nauczycielskiej i społeczno-lekarskiej stawiam wniosek do Wysokiej Rady Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Białymstoku o nadanie prof.dr hab.med. Beacie Bogdanikowej tytułu profesora zwyczajnego.

Prof.dr med. Marian Górski